

Huvudman

Pajala kommun
kommun@pajala.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Tärendö Centralskola i Pajala kommun

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Pajala kommun att senast **den 11 juni 2023** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande rätt till utbildning och särskilt stöd. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Pajala kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Pajala kommun ska vidta följande åtgärder

1. Se till att elev X och Y får sin rätt till utbildning tillgodosedd. Av huvudmannens redovisning ska det framgå vilka åtgärder huvudmannen vidtagit för att elev X och Y ska kunna komma till skolan. Huvudmannen ska även redogöra för hur eleverna kompenseras för den undervisning som eleverna gått miste om under vårterminen 2023 (7 kap. 2, 3 och 22 §§ skollagen, 10 kap. 4 och 5 §§ skollagen samt 9 kap. 3 § skolförordningen (2011:185)).
2. Rektorn ska se till att starta en utredning av elev Y:s behov av särskilt stöd. Utredningen ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen).
3. Se till att säkerställa att elev X och Y får det särskilda stöd på det sätt och i den omfattning som framgår av elevernas åtgärdsprogram. Huvudmannen ska

redogöra för hur rektorn och huvudmannen har säkerställt att eleverna får det särskilda stöd som framgår av elevernas åtgärdsprogram (3 kap. 7, 9 och 10 §§ skollagen).

4. Säkerställa att elev Z:s eventuella beslut om anpassad studiegång innehåller uppgifter om vilka avvikelser som görs från den timplan och de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. Om Z vid tidpunkten för huvudmannens redovisning bedöms vara i fortsatt behov av anpassad studiegång ska aktuellt beslut ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 12 § skollagen).

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden inlett en tillsyn av Tärendö Centralskola i Pajala kommun. Tillsynen har genomförts genom att Skolinspektionen inhämtat ett skriftligt yttrande från huvudmannen samt tagit del av dokumentation i form av utredningar om särskilt stöd och åtgärdsprogram.

Enskilda elever benämns i beslutet som X, Y och Z. Vilka elever som avses framgår av bilaga till beslut, aktilaga 9.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar enligt 2 kap. 8 § skollagen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten. Dessa bestämmelser ligger till grund för samtliga bedömningar och åtgärder.

Föreläggande

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Pajala kommun har uppgett att Tärendö Centralskola har haft svårigheter att bemanna verksamheten under läsåret 2022/23. Skolan har ett behov av fyra elevassistenter, men under delar av läsåret 2022/23 har skolan bara haft två assistenter att tillgå. Skolan har försökt rekrytera elevassistenter men har haft svårt att hitta och behålla personal.

Personalbristen har medfört att skolan inte kunnat ta emot två elever, elev X och Y, när elevernas riktade elevassistenter saknats. Elev X kunde inte vara i skolan mellan den 23 februari och den 13 mars 2023 samt enstaka dagar från slutet av januari till och med den 23 februari 2023. Elev Y hade vid tidpunkten för huvudmannens yttrande, den 22 mars 2023, inte varit i skolan sedan den 13 februari 2023 med

undantag från sporadiska besök. Enligt huvudmannen kommer emellertid en ny assistent till elev Y vara på plats från och med den 17 april 2023. Skolan har grundat besluten om att inte ta emot X och Y i skolan när deras elevassistenter saknats på arbetsmiljölagen då eleverna bidragit till en påfrestande och otrygg arbetsmiljö för personal och andra elever.

Huvudmannen har bifogat utredning om särskilt stöd samt åtgärdsprogram för elev X samt åtgärdsprogram för elev Y. Elev Y har en utredning om särskilt stöd från en tidigare skola som delgivits Tärendö Centralskola, men skolan har inte gjort någon egen utredning avseende elev Y.

Pajala kommun har uppgett att det finns en elev på skolan, elev Z, som har anpassad studiegång. Beslutet om anpassad studiegång, som framgår av elevens åtgärdsprogram, har bifogats huvudmannens yttrande. Av åtgärdsprogrammet framgår att eleven har anpassad studiegång i form av kortare skoldagar för att kunna hushålla med ork och energi. Vidare framgår att elev Z följer klassens schema från skoldagens start fram till lunch, vilket blir mellan 8-11. Det anges vidare att eleven läser samtliga ämnen förutom bild och elevens val, dock inte enligt timplan.

Rättslig reglering

Rätt till utbildning

Enligt 7 kap. 2 § skollagen har barn som är bosatta i Sverige skolplikt.

Av 7 kap. 3 § skollagen framgår att det i 2 kap. 18 § regeringsformen föreskrivs att alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt att kostnadsfritt erhålla grundläggande utbildning i allmän skola.

Enligt 7 kap. 22 § skollagen ska huvudmannen se till att eleverna i huvudmannens grundskola fullgör sin skolgång.

Enligt 10 kap. 4-5 §§ skollagen ska undervisningen i grundskolan omfatta ett bestämt antal ämnen och den totala undervisningstiden för varje elev ska vara minst 6890 timmar. Av 9 kap. 3 skolförordningen framgår att bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1 till skolförordningen.

Särskilt stöd

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår bland annat att om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds.

Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Enligt 3 kap. 9 § skollagen ska ett åtgärdsprogram upprättas för en elev som ska ges särskilt stöd.

Av 3 kap. 10 § skollagen framgår att det särskilda stödet för en elev i grundskolan ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Enligt 3 kap. 12 § skollagen får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen om det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar. I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Beslut om anpassad studiegång ska föregås av noggranna överväganden, eftersom det kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning. Elev och vårdnadshavare måste därför få information om vad ett beslut om anpassad studiegång kan innebära för elevens möjligheter att studera vidare och deras synpunkter ska inhämtas och beaktas i bedömningen (prop. 2009/10:165 s. 293).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Tärendö centralskola inte tillgodosett elev X:s och Y:s rätt till utbildning och särskilt stöd under vårterminen 2023, vilket utgör en brist. Skolinspektionen bedömer vidare att det utgör brister att skolan inte utrett elev Y:s behov av särskilt stöd samt att skolans beslut om anpassad studiegång för elev Z inte uppfyller författningarnas krav.

Av utredningen i ärendet framgår att det finns två elever på skolenheten, elev X och Y, som fått stanna hemma från skolan mellan den 23 februari och den 13 mars 2023 respektive mellan den 13 februari och den 17 april 2023 på grund av personalbrist. Skolinspektionen konstaterar att det saknas möjlighet att av arbetsmiljöskäl neka elever deras grundlagsstadgade rätt till utbildning och noterar att huvudmannen inte anfört att eleverna på något sätt kompenseras för den utbildning eleverna gått miste om till följd av att eleverna nekats tillträde till den ordinarie skolverksamheten. Vidare utgör det en brist att eleverna inte getts det särskilda stöd som framgår av elevernas åtgärdsprogram. Att Pajala kommun inte

tillgodosett elevernas rätt till utbildning och särskilt stöd under ovan angivna perioder utgör därför en allvarlig brist.

Ett beslut om åtgärdsprogram ska grunda sig på en utredning av elevens behov av särskilt stöd. Då skyldigheten att tillse att en utredning av elevens behov av särskilt stöd genomförs åvilar rektorn vid elevens nuvarande skolenhet måste skolan även i de fall där det finns en utredning från en tidigare skolenhet fortfarande genomföra en egen utredning utifrån förutsättningarna och lärmiljön vid elevens nuvarande skolenhet. Att Tärendö Centralskola inte utrett elev Y:s behov av särskilt stöd innan skolan upprättat ett åtgärdsprogram för eleven utgör därför en brist.

Skolinspektionen bedömer slutligen att elev Z:s beslut om anpassad studiegång är bristfälligt eftersom den anpassade studiegångens omfattning inte framgår med tillräcklig konkretion. Eftersom anpassad studiegång är en ingripande åtgärd som kan få stor betydelse för elevens framtida skolgång är det av största vikt att beslutet inte görs mer omfattande än nödvändigt. Beslutet ska därför föregås av noggranna överväganden. Av Z:s beslut om anpassad studiegång framgår mellan vilka tider Z går i skolan samt vilka ämnen Z läser, men det framgår inte vilken avvikelse från gällande timplan och de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen som görs för respektive ämne. Detta medför att det blir svårt för eleven och elevens vårdnadshavare att avgöra vilken betydelse beslutet kan komma att få för eleven.

Val av ingripande

Skolinspektionen får enligt 26 kap. 10 § skollagen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Pajala kommuns verksamhet vid Tärendö Centralskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller rätt till utbildning och särskilt stöd. Det finns därför skäl att förelägga Pajala kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Beslutet har fattats av juristen Elina Axelsson.

Juristen Ellen Kalman har varit föredragande i ärendet.